

Svět, ve kterém žijeme

Moderátor: Karel Kovanda

Hlavní projev: Roger Scruton

Další účastníci: Zygmunt Bauman, Karel Schwarzenberg, Richard Sennett

11. října 2010, Palác Žofín

Účastníky Fora 2000 nejprve přivítal jeho duchovní otec **Václav Havel**, který vyjádřil trvalou podporu disidentům, zejména vězněné barmské političce **Aung San Suu Kyi**, kubánskému lidsko-právnímu aktivistovi **Oswaldu Payá Sardiñasovi** a vězněnému čínskému disidentu **Liu Xiaobo**, který byl s Havlovou podporou oceněn letošní Nobelovou cenou míru. Vlastní diskuzi otevřel hlavní řečník **Roger Scruton**, profesor filozofie, který se na příkladu Prahy pokusil definovat pojem „my“ z hesla „svět, ve kterém [my] chceme žít“. Praha, jako dlouholetý symbol evropské civilizace, podle něj stojí na směsici tradic ovlivněné křesťanstvím a židovstvím, řeckými městskými státy a římským sekulárním právem. Právě sekulární soudní moc a rovnost před zákonem považuje za „nejdůležitější prvek našeho politického dědictví“ a varoval před příchodem práva šaría do Evropy.

Scruton připomněl druhý zákon termodynamiky: „*Pokud do systému nevchází energie, stává se zmatečným.*“ Ve výzvách, které pro Evropu znamenal příchod křesťanství, technologická revoluce a rozvoj demokracie, spatřuje Scruton právě tyto potřebné dávky energie, které ovšem byly zároveň zdroji konfliktu. Dále vyjádřil politování nad tím, jak se Hegelovy sféry vlivu (rodina, občanská společnost a stát) již nedaří držet odděleně a jak se vzájemně vykrádají. „*Být Evropanem pro mě znamená být schopný přibouchnout státu dveře,*“ upozornil s tím, že státní kontrola vzrůstá do té míry, že „*tvoří pozadí jakéhokoli pokusu diskutovat o globálních problémech.*“

Scruton se dotkl konceptu města a poznamenal, že „*ve městě jsou lidé neustále nablízku podivuhodné směsici toho, co milují, nenávidí a toho, co se pro ně ukáže jako osudové.*“ S odkazem na pražské dějiště konference Scruton popsal projevy všudypřítomného komercionalizmu jako „*estetické znečištění*“. Podle Scrutona musíme navazovat na evropský koncept města jako tradice; nikoli pouze místa, ale také platónského ideálu, „*kde obyvatelstvo není ponižováno, ale žije ve vzájemném respektu.*“

Jako druhý promluvil sociolog **Zygmunt Bauman**. Naše životní prostředí popsal jako svět, ve kterém musíme žít, protože nemáme na výběr. Bauman vyzval posluchače k činnosti tvrzením, že „*dobrá společnost je ta, jejíž členové věří, že není dost dobrá.*“ Dále se soustředil na tradici národního státu, jenž považuje za vrcholný způsob kolektivního jednání a dosahování společenských cílů. Při popisu negativních efektů globalizace citoval alegorii o čínském motýlovi, jehož křídla mají moc ovlivnit průběh hurikánů v Mexickém zálivu. Svou řeč uzavřel výzvou, abychom se snažili stát se takovými motýly, a za příklad přitom označil Václava Havla.

Následoval příspěvek českého ministra zahraničí **Karla Schwarzenberga**, ve kterém rovněž zaznělo, že dědictví evropské tradice by mělo být uchovááno. Podle Schwarzenberga mizí „*rychleji, než si myslíme.*“ Zastavil se u vzpomínek na část svého dětství prožitou v Číně a Indii, kdy měl možnost prožívat jejich rozvoj ve světové mocnosti. Tvrdil, že komerční činnost skýtá pokušení nedbat na demokratické ideály a varoval před „*vzkvétající ekonomikou potlačující lidská práva*“. Své tvrzení doložil příklady nacionálně-socialistických hnutí dvacátého století. Závěrem se Schwarzenberg zamyslel nad budoucností: „*Jsem zvědav, co budou zač příští velké ideje a pokušení.*“

Diskusi uzavřel **Richard Sennett**, zakládající ředitel Newyorského institutu humanitních studií. Ve svém příspěvku se soustředil na stav měst, jež se nacházejí mimo Evropu. Pro Evropany může být těžké představit si výzvy, kterým musí čelit města jako Mumbáí nebo Mexico City. Jejich ohromné rozměry jsou pro urbanisty „*velkou výzvou, protože mají vymyslet, jak město rozvrhnout a jak by v něm lidé měli žít.*“ Zdůraznil důležitost spolupráce různých částí města, kterou umožňují jejich prostupné okraje, napříč kterými se lidé setkávají. Místo těchto „*rozhraní*“ však jednotlivé čtvrti spíše oddělují „*hranice*“, které takovou interakci neumožňují. Ve vzájemném působení vidí Sennett důležitý faktor vedoucí k opravdovější demokracii.

Budoucnost svobody a demokracie

Moderátor: Jacques Rupnik

Hlavní projev: Fareed Zakaria

Další účastníci: Shirin Ebadi, Saskia Sassen, Colin Crouch, Grigory Yavlinsky, Alison Smale

11. října 2010, Palác Žofín

Jacques Rupnik zahájil diskusi úvahou o „*autoritářském kapitalismu*“ v zemích, jako Čína či Rusko, a otázkou, zda by měl Západ v obdobných režimech podporovat demokratické změny. Hlavního řečníka, **Fareeda Zakaria**, představil jako „*hlas jasně a racionálně analýzy mezinárodních vztahů v době, kdy se média často uchylují k emocionálním a zaslepeným reakcím na důležité události.*“

Zakaria svůj projev zahájil v optimistickém duchu: „*Svět, ve kterém chceme žít, nápadně připomíná svět, ve kterém žijeme.*“ Současný svět podle něj charakterizují čtyři příznivé fenomény: V historickém srovnání panuje relativní mír mezi hlavními mocnostmi, vymizení fenoménu inflace a s tím související bezprecedentní růst střední třídy; technologická revoluce změnila toky informací tak, že nyní již neproudí od „*jednoho k mnoha*“, nýbrž „*od mnohých k mnohým*“, přičemž každý se může zapojit, ale nikdo nemá systém pod kontrolou; „*anglo-americký konsenzus*“ představuje model, k němuž svět konverguje, a přebírá tak hodnoty jako svoboda, individualismus a oceňuje roli žen.

„*Svět, ve kterém nyní žijeme, prochází změnami v rozložení moci,*“ připomněl Zakaria vzestup „*nezápadního*“ světa. Vyjádřil znepokojení zejména nad státy, které se chlubí „*okrasami demokracie, avšak postrádají demokratický obsah*“. Na závěr ještě poukázal na neutěšený stav demokracie v západním světě, kdy se demokratická vláda většiny dostává do střetu s „*nedemokraticky garantovanými*“ základními právy jednotlivce.

Na Zakariu navázala íránská právnička a nositelka Nobelovy ceny míru **Shirin Ebadi**, která tezi, že vlády nezískávají svou legitimitu výhradně prostřednictvím volebních uren, doložila příklady ze své domovské země. „*Na začátku 20. století se mělo za to, že svobodné volby znamenají demokracii. Nezapomeňme, že se mnoho diktátorů dostalo k moci prostřednictvím vítězných voleb, například Hitler,*“ poukázala Ebadi s tím, že demokracie musejí respektovat základní rámec demokracie včetně lidských práv, jinak postrádají legitimitu. V Íránu a v některých dalších zemích se vládnoucí vrstvy dostaly k moci volbami, přesto se nedají považovat za demokracie, dodala. Svůj projev uzavřela popisem íránského volebního systému, který má podle ní do svobodných voleb daleko.

Profesorka sociologie z LSE a Columbia University **Saskia Sassen** promluvila o nové klauzuli, která se objevuje v některých moderních ústavách. Podle ní si ani „*legitimně zvolený zástupce nemůže přisvojit právo být exkluzivním zástupcem státu v mezinárodním společenství.*“ Tento přístup otrřásá základy francouzské a americké ústavy, jelikož podle starších ústav se na mezinárodním fóru klade mezi stát a jeho představitele rovnítko. Sassen také nastolila otázku, zda výskyt násilí ve městech vytváří jakýsi „*ontologický horor*“, což může plynout z rozdílného vnímání násilné smrti oproti podlehnutí smrtelné chorobě. Města jsou však podle ní místa, která se neodmyslitelně snaží vyhnout se konfliktu a napomáhají demokratickému vývoji.

Profesor z University of Warwick **Colin Crouch** se zamyslel nad tím, jak před nás byla postavena hegemonie anglo-amerického finančního systému a jak se tento systém vymkl kontrole. „*Finanční systém, přestože se stal neudržitelným, musí být a bude udrženo, jelikož neznáme žádný jiný, neznáme žádný lepší. Jedině tak totiž můžeme zajistit prosperitu,*“ vysvětlil. Zmínil i rostoucí roli velkých společností v politice a demokratickém systému, zejména v souvislosti s lobbyngem.

Bývalý ruský prezidentský kandidát a zakladatel strany „Jabloko“ **Grigory Yavlinsky** nastolil otázku, jaké problémy způsobují problémy jádrových západních demokracií ve zbytku světa. S Fareedem Zakariou našel shodu na tom, že nemají „*žádnou starost o demokracii v Rusku, jelikož tam jednoduše žádná demokracie není.*“ Zprávu organizace Freedom House, která zaznamenala úpadek svobody ve světě, ovšem připisuje absenci „*pozitivního příkladu pro svět*“. Spojené státy totiž podle něj v posledních letech žádný nenabídly, čímž popřel Zakariovu tezi o „anglo-americkém konsenzu“. Yavlinsky závěrem předložil dvě doporučení pro zlepšení stavu svobody a demokracie ve světě: zvýšení kvality vládnoucích elit a prosazování politik, které se vrací k principům a hodnotám.

Šéfredaktorka listu International Herald Tribune Alison Smale charakterizovala svou činnost, jako „*snahu o to, aby jazyk měl svůj význam*“. Poukázala na sametovou revoluci jako příklad triumfu těch, kteří chtěli dát jazyku význam, nad režimem, jehož jazyk byl vyprázdněný. Zmínila rovněž mezigenerační propast, která je podle ní v postkomunistických zemích větší než kdekoli jinde. Na jedné straně stojí ti, kteří zakusili nedostatek svobody za vlády komunistů; na druhé straně vyrůstá generace, která zažila pouze moderní, globalizovanou společnost. K překonání této bariéry je podle Alison Smale nutné, aby obě skupiny navázaly mezigenerační dialog.

Svět, ve kterém chceme žít: Asijská perspektiva

Moderátor: Surendra Munshi

Hlavní projev: Dewi Fortuna Anwar

Další účastníci: Yohei Sasakawa, Martin Davidson, Keizo Takemi, Daud Khattak, Tain-Jy Chen

11. října 2010, Palác Žofín

Panelisté rozmanitých národností a profesí, které spojoval především asijský původ, se sešli k diskusi nad výzvami a příležitostmi, jež v současnosti před největším kontinentem stojí. Kladli přitom důraz na různorodost a dynamiku regionu. **Yohei Sasakawa**, předseda Nippon Foundation a jeden z duchovních otců

Fora 2000, vysvětlil, že výzvy, se kterými se Asie potýká, jsou výzvami pro celý svět. *“Asie tyto problémy nemůže vyřešit sama, ale ani svět je nemůže vyřešit bez Asie.”*

Dewi Fortuna Anwar, zástupkyně předsedy Indonéské akademie věd, popsala Asii jako „*region superlativů a protikladů.*” Vyzdvihla význam spolupráce a integrace mezi asijskými zeměmi pro předcházení konfliktů způsobených náboženským extremismem či nacionalismem. Dále vyzvala k zákazu zbraní hromadného ničení, což je podle ní cesta k odvrácení násilí. Anwar vyjádřila svou víru, že Asie dokáže přijmout univerzální hodnoty lidských práv a že hospodářský růst nebude prosazovat na jejich úkor. Nakonec vyzvala, aby se Asie v rámci svého pokroku poučila z minulosti Západu.

Výkonný ředitel české pobočky British Council **Martin Davidson** mluvil o způsobech, jakými by Západ měl reagovat na vzestup Asie. Podle něj by měl k Asii přistupovat s větší pokorou a porozuměním její komplexnosti. Navrhl především, aby se lidé učili asijské jazyky, byli empatičtí a zajímali se o rozličné asijské kultury. *„Rozdíl nebude mezi starou Evropou a novou Asií, ale mezi těmi, kteří si osvojí ty správné dovednosti, a těmi, kdo ne,“* zakončil svou řeč Davidson.

Bývalý ministr zahraničí Japonska **Keizo Takemi** představil koncept nové mocenské politiky pro 21. století. Ta je založená na boji s globálními problémy, jako klimatické změny či pandemie. Dále navrhl, aby politiky vlád byly více zaměřené na tzv. lidskou bezpečnost (human security), především sociálně zranitelných lidí. Závěrem krátce zmínil stárnutí populace a roli, jakou v jeho řešení může hrát Japonsko, které má s touto problematikou bohaté zkušenosti.

Daud Khattak, novinář z pakistánského Radio Mashaal, mluvil o etnických a náboženských problémech v Pákistánu a Afghánistánu. Zmínil roli cizinců, většinou Arabů, kteří narušují místní komunity, a jsou tak příčinou nestability a násilí. Jako řešení Khattak navrhuje vzdělání: *„Kde není vzdělání, tam jsou lidé snadno přitahováni k programu Talibanu.“* Naopak řešením není pouhá vojenská síla, kterou užívá mezinárodní komunita, varoval.

Tain-Jy Chen, bývalý předseda Rady pro rozvoj a hospodářské plánování na Taiwanu, upozornil, že asijské hodnoty se příliš neliší od hodnot evropských. Co se liší, jsou spíše jednotlivé instituce. Čínu a Jižní Koreu uvedl jako příklady zemí, které dosáhly hospodářského růstu i s odlišnými politickými a hospodářskými institucemi. Poté Chen vyjádřil naději, že asijské země *„převezmou více zodpovědnosti“* v mezinárodních institucích, které byly dosud ovládány Západem.

Moderátor **Surendra Munshi** diskusi shrnul: *„Lidstvo stojí před vážnými příležitostmi i výzvami. Dnes mají Asiaté a další možnost společně se podílet na svém zániku, nebo na větší prosperitě.“*

Přírodní limity naší planety

Moderátor: Bedřich Moldan

Hlavní projev: George Monbiot

Další účastníci: Stephan Behnisch, Ladislav Miko, Peter Thum

11. října 2010, Palác Žofín

„Potřebujeme zcela zásadní změnu,“ shodli se na diskusi o limitech naší planety všichni panelisté. Environmentální problémy nemizí, naopak jim čelíme stále naléhavěji. Panel svým názvem odkazoval ke konceptu popsaném v časopise Nature (Vol. 461/24 Sept. 2009) profesorem Johanem Rockströmem, který spolu se svými spolupracovníky přehodnocuje rizika klimatické změny. Moderátor **Bedřich Moldan** se na úvod dotázal po relevanci a možnostech této koncepcie proniknout do běžné politické praxe.

První diskutující, britský spisovatel a novinář **George Monbiot**, se netajil úmyslem „vyprovokovat ostrou diskusi.“ Od konceptu „planetárních mezí“ se Monbiot dostal až k radikální kritice nadnárodních korporací. Právě ty podle něj nastolily stávající rétoriku sobecké společnosti založené na čirém individualismu. Bez hodnot apelujících na společnost jako celek však není změna v přístupu k otázkám životního prostředí vůbec možná. Překročení „planetárních mezí“ může podle Monbiota mít pro lidstvo jediné katastrofální důsledky.

Německý architekt **Stephan Behnisch** argumentoval, že chceme-li změnit svět, v němž žijeme, musíme změnit parametry, ve kterých se naše uvažování o něm pohybuje. Zdůraznil své přesvědčení, že změna je možná jediné prostřednictvím impulsů vycházejících ze zájmových skupin a občanské společnosti jako celku. Zároveň tak vyjádřil svou skepsi vůči zavedeným politickým strukturám. Jejich zájmy totiž často nepřesahují čtyřleté volební období.

Podle **Ladislava Mika**, ředitele odboru pro ochranu přírodních zdrojů a biodiverzity Generálního ředitelství pro životní prostředí Evropské komise, je především důležité, aby si lidé uvědomili, že „*přírodu svým jednáním zcela zásadně ovlivňují, ale nejsou jejími pány.*“ S odkazem na titul konference je podle Mika „svět, ve kterém chceme žít,“ pouze takový, jaký ho lidé chtějí mít, resp. jaký lidem vyhovuje. Miko upozorňoval, že lidé jsou spíše konzervativní a často se jednoduše spokojí se situací, jaká je. To ovšem dává prostor pro nejrůznější manipulace a vyvolávání obav z případných změn, které by důsledná implementace environmentální politiky potencionálně přinesla, například ztrátu pracovních míst. Ty však Miko považuje za přetrvávající mýty.

Naopak vyjádřil své překvapení nad tím, nakolik nechávají probíhající klimatické změny veřejnost chladnou. Jednat lidé podle něj začínají až ve chvílích katastrofy, jakými jsou např. současné ničivé povodně, což je však pozdě; lidé musí být více informováni o skutečném stavu životního prostředí. V reakci na Stephana Behnische pak zdůraznil, že kroky podporující zásadní změnu postojů a hodnot musí být podniknuty také na úrovni vysoké politiky. Bez ní nelze změnu v přístupu k životnímu prostředí očekávat.

Peter Thum, zakladatel firmy Ethos Water a šéf společnosti Fonderie47, adresoval hned v úvodu publiku otázku: „*Kolik z vás řídí luxusní velká auta?*“ Svou následnou argumentaci pak stavěl na tom, že luxusní auta, jako jakékoli jiné spotřební produkty jsou tím, co veřejnost nejvíce zajímá a baví. Stejně tak je podle něj dobré adresovat environmentální otázky zajímavým způsobem, měly by pro veřejnost „*být sexy*“. V politice je podle něj totiž „*těžké být progresivní a je třeba pracovat s tím, co je k dispozici, v rámci, které jsou nastaveny.*“ Svou řeč Thum završil konstatováním, že je důležité se individuálně rozhodnout, v jakém stavu chceme svět, v němž žijeme, předat dalším generacím.

Chudoba a sociální vyloučení: Výzvy pro rozvinuté a rozvojové země

Moderátor: Jan Urban

Účastníci: Olusegun Obasanjo, Ján Kubiš, Tain-Jy Chen, Salil Shetty, Beatrice Mtetwa

11. října 2010, Palác Žofín

Moderátor panelu **Jan Urban** se na úvod dotázal: „*Je chudoba a sociální vyloučení nekonečným příběhem? Je na ústupu, nebo v rozpuku?*“ Účastníci se snažili vyhodnotit dopady globalizace, korupce a urbanizace na boj s chudobou. Přestože je každý z nich expertem v jiném oboru, převládla všeobecná shoda, že součástí řešení musí být důraz na vzdělání a schopnost rozvinutého světa zavázat se k pomoci.

Olusegun Obasanjo, bývalý prezident Nigérie, zahájil diskusi vysvětlením, proč chudoba pramení z nouze, nedostatku příležitostí, špatné distribuce zdrojů, nedostatku vzdělání a nedostatku odpovídajících prostředků. Věří, že nikdo se nenarodí do chudoby a že chudoba je pouze důsledkem okolností ve společnosti a neschopnosti vlády zajistit obyvatelstvu základní služby a zdroje. Vyzdvihl klíčové oblasti boje s chudobou včetně zdraví, zaměstnanosti a poskytnutí útočiště. Zdůraznil, že „*jediným faktorem, který slouží jako klíč k odemknutí všech dalších, je bezpochyby vzdělání.*“ Upozornil, že vzdát boj s chudobou není východiskem; namísto toho by měly být zavedeny mechanismy umožňující efektivní poskytování pomoci.

Ján Kubiš, výkonný tajemník Evropské hospodářské komise OSN, započal svou řeč rozбором problematiky urbanizace, přístupu k energii a hospodárnosti. Citoval Rozvojové cíle tisíciletí z roku 2000, které podle něj slouží jako forum a závazek dvoustranné pomoci třetímu světu. Přestože zatím cílů nebylo ani zdaleka dosaženo, nedávné schůzky svolané za účelem přezkoumání pokroku v jejich plnění vedly k opětovným závazkům v tíživém období po finanční krizi. Navzdory tomu je však nepravděpodobné, aby se dospělo ke konkrétním odpovědím na konferencích, protože skutečné řešení se nachází v jednání.

Bývalý ministr Rady pro ekonomické plánování a rozvoj Taiwanu **Tain-Jy Chen** představil své postřehy krátkou analýzou ekonomické perspektivy globalizace a provázaností ekonomik ve vztahu k chudobě. Vyjádřil znepokojení nad vývojem vnitřní distribuce příjmů, jelikož se podle něj zvětšuje propast mezi bohatými. „*Městské oblasti jsou nejnáchylnější k nepříznivému trendu v rozdělování příjmů,*“ upozornil Tain-Jy Chen ve shodě s ostatními účastníky diskuse. Dodal, že Čína je vzorovým příkladem toho, že je třeba zlepšit postsekundární vzdělání v rozvojovém světě s ohledem na zvýšenou společenskou mobilitu.

Salil Shetty, generální ředitel Amnesty International, podle vlastních slov odvolal svou účast na mnoha konferencích a setkáních, neboť „*jednoduše potřebujeme méně řečí a více akce*“. S ohledem na svou roli v Amnesty International zdůraznil důležitost občanských a politických práv, které mají sloužit jako platforma pro následná sociální a ekonomická práva. Uvedl několik hlavních příčin chudoby, kterými jsou podle něj neschopnost států vytvořit zdroje, nedostatečná společenská odpovědnost firem a porušování práv žen v rozvojovém světě.

Beatrice Mtetwa, právnička a obhájkyně lidských práv ze Zimbabwe, představila svůj náhled na začlenění demokracie a dobrého vládnutí do diskuse o chudobě a lidských právech, včetně zneužívání přírodních zdrojů v rozvojových zemích. Kritizovala rozvinutý svět za nedostatek mezinárodních standardů vůči zneužívání spojeného s praktikami soukromých korporací. Zpochybnila také motivy rozvinutého světa v upřednostňování terorismu nad poskytováním pomoci a předcházení chudoby. „*Místo aby mezinárodní společenství pohlíželo na rozvojový svět jako na žebráky, mělo by se raději zaobírat tím, jakým způsobem přerozdělít zdroje,*“ vyzvala na závěr Mtetwa.

Moderátor Jan Urban zakončil diskusi dotazem na roli korupce, poukázal na několik pozitivních příkladů, které vznikly prostřednictvím programů pomoci a urbanizačního procesu. Všechny přítomné pobídl, aby následovali kroky účastníků diskuse, vzali na sebe zodpovědnost a vyvinuli iniciativu v boji s chudobou.

Estetika: Hledání harmonie a krásy

Moderátor: Adam Gebrian

Účastníci: Juhani Pallasmaa, Willem Jan Neutelings, Gábor Demszky, Fumihiko Maki

12. října 2010, Palác Žofín

Panel se zabýval otázkou vlivu architektury a prostředí na lidské životy a osobní identity. Kládí důraz na význam spolupráce mezi politickými osobnostmi, architekty a jejich zákazníky. Jeho hlavní řečník, finský architekt **Juhani Pallasmaa**, kritizoval současnou architekturu a vznesl otázku: „*Neměla by architektura směřovat k posílení rovnosti, lidské důstojnosti a optimismu namísto bezpodmínečného nabízení sebe sama účelům spotřeby a soukromým zájmům korporací?*“ Podle něj jsou hodnoty v architektuře důležité, protože prostředí ovlivňuje lidi zevnitř. Vyjádřil domněnku, že lidé kvůli dnešní posedlosti spotřebou ztrácejí pocit, že někam patří. Zdůraznil proto roli kulturní identity, kterou by architektura měla odrážet. Tato reflexe je důležitější než vynucená estetická hodnota a budování staveb kvůli „*sobeckým, sebestředným ekonomickým zájmům*.“ Dodal, že důraz na kulturní identitu by neměl být konzervativní, ale spíše zaměřený na znovuvytvoření kultury každou generací. Nakonec Pallasmaa vyzdvihl rostoucí význam udržitelnosti pro budoucnost architektury. Vyzval k užívání „*čistších, důmyslnějších a vnímavějších technologií jako systému a procesu v kontextu času, nikoli jako estetizovaných objektů*“, což je podle něj cesta k dosažení udržitelnosti.

Japonský architekt **Fumihiko Maki** se věnoval procesu architektonických soutěží a nutnosti rozlišovat mezi pozorováním krásného a prožíváním radosti z architektury. Věří, že krása je ovlivňována kulturou a může být posuzována jen s odstupem času, kdežto radost je prožitek, který je univerzální a „*hluboce zakořeněný v lidských emocích*.“ Maki popsal svoji zkušenost s navštěvováním knihkupectví a trhů za účelem lepšího porozumění místních kultur a života předtím, než přistoupí k vlastní práci architekta. „*Porozumění*“, řekl, „*dodává prostoru základní hodnotu*.“

Na příkladech modernizace městské kanalizace a ochrany historického centra Budapešti ukázal bývalý starosta města **Gábor Demszky**, že silná vláda a předpisy jsou nutností pro městský rozvoj. Vyzval k silnější roli městských orgánů, jejichž aktivita je nutná pro zachování historického dědictví a ochranu veřejného zájmu před zájmy developerů. Demszky vyzdvihl myšlenku „*otevřených prostor proti odcizení a vyloučení s vysokou architektonickou kvalitou*“, jež spatřuje u některých současných projektů v Budapešti.

Nizozemský architekt **Willem Jan Neutelings** se s Demszkym shodl v názoru na vliv regulací na městský rozvoj. „*Krásu měst spočívá v jednoduché rovnováze mezi soukromým a veřejným zájmem*“, řekl a dodal, že „*budovy, ze své podstaty, nejsou jen soukromé objekty*.“ Snažil se dokázat, že rozvoj města nemůže být ponechán pouze trhu, musí být veden silným městským plánováním. Dále se Neutelings připojil k Pallasmaaově názoru, že návrh budov by měl respektovat kulturní identitu. Připomněl však, že architektura ji také může formovat, jako tomu bylo v případě Eiffelovy věže. Později užil příklad užívání současných ornamentů a spolupráce s místními umělci jako cestu k posílení kulturní identity městských částí.

Pallasmaa uzavřel diskusi opětovným vyzdvižením významu spolupráce mezi politickými vůdci a architekty. Ocenil například starostu francouzského Lyonu za těsnou spolupráci s renomovaným profesorem architektury, která vyústila ve vzrušující architektonický rozvoj města.

Kde leží limity urbanizace?

Moderátor: Jiří Musil

Hlavní projev: Richard Burdett

Další účastníci: Willem Jan Neutelings, Lieven De Cauter, Deyan Sudjic, Elia Zenghelis

12. října 2010, Palác Žofín

Na začátku diskuze moderátor **Jiří Musil** vyjádřil názor, že „urbanizace přináší zásadní změny ve všech oblastech našeho života, (...) včetně mnohých radostí a nadějí, ale i zoufalství a strachu.“ Dále upozornil, že kultury, které dosáhnou určitého urbánního stadia, měly v historii tendenci se hroutit, avšak uznal, že „naše znalost urbánních kultur ještě není úplná.“

Hlavní řečník **Richard Burdett**, profesor urbanismu z London School of Economics, představil své postřehy ohledně urbanizace, které získal ve městech, jako Londýn Caracas, Johannesburg a Bogotá. Nastínil myšlenku „nekonečného města“, jehož hranice mizí spolu s tím, jak světová urbanizace postupuje. Burdett se dále zabýval společenskými, ekonomickými a kulturními dopady globalizace včetně vzniku slumů a neudržitelné spotřeby. Závěrem podotkl, že „bychom měli budovat města, která budou společensky soudržnější, šetrnější vůči životnímu prostředí a demokratičtější řízená.“

Podle **Willema Jana Neutelingse**, hlavního architekta z holandské firmy Neutelings Riedijk Architecten, díky růstu měst spolu se zvyšujícími se nároky na osobní prostor „brzy dosáhneme nejzazší meze urbanizace.“ Varoval před sklonem architektů a projektantů měst „zvyšovat kvantitu prostoru, ale zároveň snižovat kvalitu života.“ Dále zdůraznil, že je třeba se více zabývat problémem populačního růstu a upozornil, jak bude těžké udržovat stejné podmínky k životu u populace, jejíž množství může v příštích desetiletích dosáhnout deseti miliard. Parafrazoval přitom známé motto Billa Clintona z prezidentské kampaně: „Vždyť to je demografie, hlupáčku.“

Lieven De Cauter, profesor filozofie kultury z Katolické univerzity v Leuvenu, se soustředil na pět hlavních témat: zaprvé na současnou éru „trvalé globální katastrofy“, kdy lidstvo vyčerpává zdroje ekosystému; zadruhé na „ztrátu místa“ a vytváření „napodobenin míst neboli Disneyland syndrom“ zapříčiněný vytržením z konkrétního místa. Jako třetí současný problém De Cauter zmínil „epidemie politiky zaměřené na menšiny“, která vyvěrá z globalizace a četné migrace. Začtvrté se dotkl tříštění prostoru a „prostorového zmatku“, jenž se projevuje vznikem „připojených enkláv a oddělených ghett.“ Jako poslední De Cauter zmínil „pomíjené, ale rozsáhlé vyloučení“ skupin na okraji měst ze vzájemné součinnosti lidí a sféry zákona.

Dejan Sudjic, ředitel Muzea designu v Londýně, nasadil optimističtější tón a popsal města jako „nejcennější lidské výtvoř“. Prohlásil, že většině světové chudiny skýtají právě města největší naději. Zdůraznil svébytný příběh městského života a varoval před „nahlížením na svět z letadlové perspektivy.“ Sudjic dále podotkl, že úspěšná města představují „organičtější formu“ společenské organizace než národní státy a „umožňují lidem být, čím chtějí.“

Podle renomovaného řeckého architekta **Elii Zenghelise** je urbanizace a živelný růst měst „*nástrojem nabourávání města jako takového.*“ Zenghelis vyzval k opatrnosti ohledně „*stahování se z veřejného prostoru do světa privatizace.*“ Vyzdvihl myšlenku města jako společného prostoru a prostředku „*k přetvoření stávajícího vývojového stádia města v město propojené.*“ Zenghelis se též dotkl různých dichotomií, které z fenoménu urbanizace plynou: městský versus venkovský, veřejný versus soukromý, práce versus život. Navrhl, aby se pro potřeby dalších debat o budoucnosti města vytvořil „*všeobecný architektonický jazyk*“ založený na skutečnosti urbanizace.

Profesor Richard Burdett dokázal závěrem diskuse převést protichůdné názory na společného jmenovatele: „*Nikdo z nás netouží budovat další města vyznačující se především zdmi.*“ Český exprezident **Václav Havel**, který se k panelu na závěr připojil, podtrhl „*důležitost sebereflexe v záležitostech osídlení, urbanizace a architektury.*“

„Going green“ Kudy k zelenějšímu byznysu?

Moderátor: Ján Kubiš

Účastníci: Martin Bursík, Radek Špicar, Ladislav Miko, Andrej Błach, Tomáš Víšek

11. října 2010, Goethe Institut

Ján Kubiš uvedl diskusi konstatováním, že ve světě dnes převládá „*mainstreamové pojetí ‘going green’*“, a zdůraznil, že zástupci různých pohledů na problematiku se na panelu sešli, aby prodiskutovali, jak postupovat v propojování ekonomiky a ekologických standardů. Diskuse se stočila k roli soukromého sektoru v „*zeleném hnutí*“ a k potřebnosti státní podpory pro ekologicky šetrný rozvoj.

Pozornost panelu se upínala na význam různých zdrojů energie. Bývalý ministr životního prostředí **Martin Bursík** poznamenal, že ČR v současnosti získává energii z kombinace uhelných, jaderných a větrných elektráren. Zdůraznil potřebu konsolidovat všechny zdroje energie do odvětví obnovitelných technologií a prohlásil je za „*nejdynamičtější součást dnešního energetického sektoru*“. Většina panelistů se shodla, že silný sektor obnovitelné energetiky je zásadní pro nové investice do zelených řešení, například ekologických automobilů.

Právě pohled automobilového sektoru do diskuse vnesl **Radek Špicar** ze Škoda Auto, a.s., který je podle Jána Kubiše pro mnohé ztělesněním protikladu ke konceptu ekologicky ohleduplného rozvoje. Špicar však svůj příspěvek uvedl hrdým oznámením, že Škoda nedávno na Paris Auto Show uvedla na trh novou elektrickou Octavii. Ta je podle něj jedním z mnoha kroků, které společnost činí vstříc větší ohleduplnosti vůči životnímu prostředí. Na dotaz, proč by se Škoda vlastně měla zabývat životním prostředím, odpověděl: „*Otázkou není proč, ale kdy a jak.*“ Stejně jako další společnosti závislé na ropě začala Škoda vyvíjet nové, šetrnější technologie, protože po nich veřejné mínění, vládní nařízení i ekonomické podněty vytvořily poptávku.

Přestože byla učiněna různá další opatření vstříc zelené ekonomice, ředitel sekce evropské komise pro ochranu přírodních zdrojů **Ladislav Miko**, kritizoval postoj světa vůči biodiverzitě, méně známým indikátoru

zdravosti světových ekosystémů. Zatímco mnohé ekologicky šetrné technologie se soustředí na módní otázku zvyšování udržitelnosti, hledisko biodiverzity ignorují, přestože podle Mika jde o stejně klíčovou vlastnost životního prostředí. Podpořil firmy, aby pracovaly v rámci jevů, které se v přírodě již dějí a pokoušely se je využít k řešení vlastních problémů, což je výhodné i z hlediska nákladů.

Právní pohled do diskuze vnesl **Andrzej Blach**, společník ve firmě CMS Cameron McKenna a ředitel CEE Energy Sector Group v Polsku. Zaměřil se na dopad právních nařízeních v procesu vývoje ekologicky ohleduplných opatření. Podle něj převládá mylné přesvědčení, že „*bez přímých zásahů vlády by se žádná taková opatření neprosadila.*“ Ta se však zavádějí jak na základně přímých vládních zařízení, tak nezávisle na nich. Blach dále vyjádřil názor, že zodpovědností práva v rámci zeleného hnutí je vytvořit vyrovnanou hospodářskou soutěž, aby bylo možno dosáhnout efektivních ekologicky šetrných standardů.

Blach dále zdůraznil význam financování výše zmíněných opatření a souhlas věřitelů s dobrovolnými regulacemi, které souvisí s přechodem na ekologicky šetrná řešení. Závěrem vyzdvihl důležitost energetické diverzifikace, protože fosilní paliva jednoho dne nevyhnutelně dojdou.

Tomáš Víšek, předseda a člen dozorčí rady české pobočky McKinsey & Company, tvrdil, že existuje vzrůstající množství důkazů, jak rychle zelené hnutí roste. Citoval ze své studie a průzkumu mezi 1 400 manažerů, kteří byli tázáni, jaké trendy podle nich v budoucnu budou utvářet obchodní operace, a „*going green*“ se umístilo mezi prvními pěti, nicméně až jako páté.

Víšek vysvětloval, že přes uvědomělost a snahu, jež se do zeleného hnutí vkládá, ve srovnání s vidinou vyšších zisků ztrácí ekologicky ohleduplná řešení pro firmy prioritu. Víškova studie zahrnovala i průzkum mezi čtyřmi tisíci zákazníky a došel k tomu, že při nákupu a spotřebě je pro ně ochrana životního prostředí na prvním místě. Skutečné jednání lidí je však s takovým přesvědčením často v rozporu. V závěru Víšek uvedl, že efektivní přechod na zelenou ekonomiku bude vyžadovat „*širokou společenskou shodu.*“

Zdravotnictví: Čí je to tedy zodpovědnost?

Moderátor: Pavel Hroboň

Hlavní projev: James A. Rice

Další účastníci: Rudolf Zajac, Jana M. Petrenko, Octavian Purcarea, Marek Vácha

11. října 2010, Goethe Institut

Ve svém úvodním proslovu vnesl **James A. Rice**, viceprezident společnosti Integrated Healthcare Strategies, otázku: „*Kdo je vlastně zodpovědný za problémy ve zdravotnictví?*“ Popřel, že by tyto problémy vznikaly vinou lékařů a politiků, když dodal, že „*odpovědnost má samozřejmě každý.*“ Podle Rice je zapotřebí ji rozvrhnout mezi veřejnost, občanskou společnost, rodinu a jednotlivce. Vysvětloval, že zdravotní péči je důležité nejen zajistit, ale též určit někoho, kdo by dohlížel na její kvalitu, podával zprávy příslušným institucím a shromažďoval potřebné zdroje. Zmíněné vnější faktory však vyžadují náležitou odpovědnost jednotlivce. Rice proto vyjádřil názor, že budoucí diskurs ve zdravotnictví by měl vládám doporučit, jakým způsobem vyvíjet tlak na odpovědnost jednotlivce.

Když moderátor **Pavel Hroboň** přenesl pozornost k otázce vyhlídek, jež ze současné diskuze ve zdravotnictví plynou do budoucna pro pacienta, **Jana M. Petrenko**, ředitelka společnosti Koalice pro zdraví,

zdůraznila nedostatečnou informovanost veřejnosti v otázce zvyšujících se nákladů zdravotní péče. Když je občan nemocen, přirozeně očekává tu nejlepší a nejúčinnější péči. Petrenko proto vyzdvihla potřebu občany lépe informovat o nákladech, které si žádá příslušná úroveň zdravotní péče. Pak se podle ní sníží současný značný nepoměr mezi očekáváním a realitou. Petrenko dále vyzvala pacienty k intenzivnějšímu kontaktu s nevládními organizacemi, které se zaměřují na zdravotnictví a jejichž význam tkví právě v podávání informací. Též pomáhají pacientům vypořádat se se závažnou diagnózou. Tyto organizace označila za „*velice důležitý mezispoj ve zdravotnickém systému, jemuž se zřídka kdy dostane uznání.*“

Stejně jako Petrenko, i **Rudolf Zajac**, bývalý ministr zdravotnictví Slovenské republiky, se zastavil u „*nekonečných požadavků pacientů, kteří žijí v iluzorní představě bezplatné lékařské péče.*“ Zajac podtrhl odpovědnost pacienta ve smyslu zdravé výživy a častých lékařských prohlídek jako faktor, díky kterému se jednotlivec může vyvarovat vážných zdravotních problémů.

Octavian Purcarea, ředitel skupiny Microsoftu pro světové zdraví, jako prostředek zajištění pacientovy poučenosti tak, jak o ní mluvili Petrenko a Zajac, navrhl informační technologie. Podle něj „*vzrůst počítačové gramotnosti znamená rovněž vzrůst schopnosti rychleji reagovat.*“ Navíc s tím jak se počítačové technologie vyvíjejí, se mění také způsob, jakým mohou lékaři poskytovat informace a ovlivnit tak průběh lékařské péče. Tyto technologie umožňují intenzivnější a efektivnější komunikaci mezi lékařskou sférou a veřejností. Purcarea přikládá velký význam také modelům zdravotnictví, které pacienty vybízejí ke změně životního stylu. Zmínil americký systém Kaiser Permanente, v rámci něhož funguje podnět ke zdravější životosprávě formou desetiprocentní slevy na zdravotním pojištění.

Pavel Hroboň dále posunul diskuzi od tématu odpovědnosti směrem k hodnotám ve zdravotnictví a změnám chování. Podle katolického kněze a odborníka na etiku **Marka Váchy**, je důležité, aby se veřejnost namísto práva na zdravotní péči, soustředila na vlastní zodpovědnost vůči svému zdraví. Podotkl, že v České republice je takové zodpovědnosti nedostatek, což dokládá tím, že „*počet lidí nakažených virem HIV navzdory snahám o osvětu stoupá.*“ Tendence zaměřovat se spíše na svá práva než na svou odpovědnost je podle Váchy nešťastná a dobrá zdravotní péče podle něj bude záviset na tom, jak si „*osvěžíme své vědomí o odpovědnosti.*“

Rice diskuzi uzavřel výzvou publiku, aby posoudilo „*nejen význam, který klademe na zodpovědnost jednotlivce, ale také skutečnost, že se na základě této odpovědnosti určují finanční zdroje pro zdravotní péči.*“

Ekonomie jako nástroj, nikoli cíl

Moderátor: Hana Lešnarová

Účastníci: Tomáš Sedláček, Peter Eigen, Mirek Topolánek, Peter Thum

12. října 2010, Palác Žofín

Hlavní makroekonomický stratég ČSOB **Tomáš Sedláček** si v úvodu diskuse povzdechl, že dnešní ekonomové ignorují normativní otázky a na hlavní otázku letošní konference, tedy „*Svět, ve kterém chceme žít*“, nehledají odpověď. Odpovědí na všechny ekonomické problémy se stal růst, avšak nikdo si neklade otázky typu: „*Je růst produktem kapitalistické demokracie, či její nutnou podmínkou?*“ Sedláček upozornil,

že pokud jsme pobouřeni nynějším dočasným zpomalením ekonomického růstu, „nevypovídá to nic dobrého o naší víře v dlouhodobou funkčnost demokratického kapitalismu.“

Sedláček dále poukázal na to, že vnější hrozby, jako terorismus a přírodní katastrofy, škodí ekonomice méně než „vnitřní barbarismus“, kterým je podle něj například bezhlavé zadlužování státu v době ekonomického růstu. „Keynes by byl z dnešního pohledu radikální pravičák, jelikož by světu mezi lety 2001 a 2008 nařídil rozpočtové přebytky,“ prohlásil Sedláček.

„Rozpočtové politiky fungují podobně jako alkohol,“ míní Tomáš Sedláček. Podobně jako peníze cestují z budoucnosti do přítomnosti pomocí půjček, „naše nálada může také cestovat v čase pomocí alkoholu; můžete si více užít páteční večer, ale bude to na úkor sobotního rána. Energie víkendu je konstantní,“ upozornil s nadsázkou Sedláček. Jeho metaforu dále rozvedl bývalý premiér **Mirek Topolánek**: „Čím se večer pokazíš, tím se ráno spravíš,“ popsal současné chování většiny vlád, které je podle něj hlavní hrozbou pro ekonomiku.

Státy podle Topolánka selhaly v jedné ze svých stěžejních úloh, a sice nepřebírat více moci. V souvislosti s finanční krizí se spustila vlna nenávisti a kritiky vůči bankéřům, avšak vlády jejich jednání podporovaly, a proto jim podle Topolánka patří stejný díl viny. „Je to právě stát, co pokříváním pravidel trhu chamtivosti otevírá dveře. (...) Pokřivení trhu pak vydává za tržní selhání,“ upozornil. Topolánek dále vyjádřil politování nad úpadkem starých kapitalistických hodnot a rozmachem negativních hodnot sociálního státu a populismu. Podle něj by si ekonomika měla udržet na státu nezávislou sféru vlivu a měla by ji řídit jednoduchá, přísně dodržovaná pravidla.

Topolánkovi oponoval zakladatel organizace Transparency International **Peter Eigen**, podle něhož by politická sféra měla být nadřazena sféře ekonomické. „Účinná regulace je vysoce selektivní a ponechává trhu nemalou svobodu,“ tvrdil s tím, že nelze odebrat moc politikům, protože to by podle Eigena znamenalo narušení demokracie. Politici podle něj musí disponovat autoritou potřebnou k ochraně a nápravě trhu. Státy ztratily schopnost ovlivňovat ekonomiku a lokální zájmy jim brání řídit se dlouhodobou perspektivou. Eigen navrhuje, aby se organizované občanské společnosti dostalo dostatečné moci, která by byla srovnatelná s vládním i soukromým sektorem.

Šéf společnosti Fonderie47 **Peter Thum** na příkladu své organizace ukázal, jak se byznys se správnými úmysly může stát nástrojem k dosažení sociálních cílů. K roli vlády v ekonomické sféře zaujal neutrální stanovisko, ale rovněž podotkl, že pokud se vláda a byznys příliš sblíží, může to vést k problémům.

Mluvčí se závěrem shodli, že ekonomie by měla být chápána jako nástroj a ne cíl sám o sobě, avšak na to, jak by politika měla zasahovat do ekonomické sféry, se jejich názory lišily. Sedláček vidí správný přístup k nápravě naší ekonomiky ve vyvinutí konceptu nezávislé fiskální politiky, podobně jako k tomu už došlo u politiky monetární. Mělo by podle něj dojít k vytvoření přísných směrnic, které by navázaly povolené rozpočtové schodky na růst domácího produktu.

Nelehké rozhodování: Kolik stojí říci „ne“?

Moderátor: Jan Macháček

Účastníci: Peter Eigen, William Echikson, Misha Glenny, Miroslav Zámečník

12. října 2010, Goethe Institut

Moderátor **Jan Macháček** zahájil diskusi otázkou: „*Jaké faktory motivují šéfy firem, vlády a jednotlivce přijímat důležitá a zodpovědná rozhodnutí v globální ekonomické, politické a ekologické aréně?*“ Vyzval členy panelu, aby zvážili, jak mohou být dosaženy sdružené, skupinové cíle na úkor jednotlivých či státních zájmů a aby řečníci identifikovali elementy, které zajišťují realizaci těchto cílů.

Zakladatel Transparency International **Peter Eigen** odmítl účelovou tezi, že pochybné podnikání, které je prospěšné mnoha zaměstnancům, je ospravedlnitelné. Uvedl, že lidská hodnota odmítnutí korupce je obrovská v porovnání s morálním debaklem blahosklonnosti vůči úplatkářství. Eigen zdůraznil, že korupce brání soutěživosti, zdravému podnikání a tím pádem neumožňuje dosažení optimálních výsledků volného trhu. Současně demonstroval problémy, které obnáší časově limitovaný mandát politiků v demokraciích. Ti jsou zodpovědní svým voličům za hospodářské výsledky. Podobně poukázal na zákonité nedostatky nadnárodních mechanismů, například v bankovním sektoru. Tyto nedokonalé mechanismy a chybné vlády ovlivňují aktivity finančního sektoru. V zájmu odpoutání se od těchto systémových nedostatků, které podněcují korupci, musíme stále více hledět vně rámce vládních řešení, jež jsou svým charakterem v zásadě omezená. Podle Eigena proto musíme rozvíjet občanskou společnost tak, aby se stala partnerem vlád a aby vytvářela a určovala rámec k řešení vleklých problémů.

Senior manažer komunikace společnosti Google **William Echikson** zdůraznil potřebu uchování a ochrany volného trhu. V kontrastu s problémem uplácení vlád některými firmami popisoval postavení společnosti Google, která musí čelit nátlaku státních struktur a intervencím ze strany vlády při vstupu na čínský trh. Firma musela zvážit, zda přistoupit na cenzuru. „*Máme vstoupit na trh a poskytovat alespoň nějaké informace, nebo zůstat mimo, čímž bychom nabídli Číňanům mnohem méně?*“ Po olympijských hrách v Pekingu se však cenzura stupňovala a rovnováha zájmů se narušila. „*Dospěli jsme k závěru, že naše aktivity již nejsou pozitivní, a po zvážení všech okolností jsme šli do rizika – přestali jsme cenzurovat úplně,*“ uvedl Echikson. Je podle něj na odpovědnosti jednotlivých firem, aby zvážily dopady deformace principů volného obchodu v zájmu poskytování služeb a vymožeností lidstvu. Je na nich, aby si řekly, že finanční ztráty stojí za to, že zisk není vše. Podstatné je podle něj uchování a dodržování zásad volného obchodu.

Britský novinář **Misha Glenny** zahájil své vystoupení zdůrazněním vazby politických podmínek a korupce. „*Je to o byznysu, je to o politice. Nelze tyto dvě sféry oddělit.*“ Korupce je též způsobena zásadními výzvami. Například v rozvojových zemích nastupující politické struktury nezbytně potřebují zajistit finanční toky, které zabezpečí politické aktivity, proto je politika, jako nástroj možné společenské změny, blokována závislostí na korupčních finančních zdrojích. Glenny vyzval mezinárodní struktury, například EU, aby uvalily sankce na vládní korupci. Zdůraznil, že pokud chceme chodit po světě a přesvědčivě mentorovat o kriminalitě a korupci, musíme si být především jisti čistotou vlastního chování. V zájmu důsledného potlačení korupce musíme vyvíjet tlak na vlády. Cena, za to, že korupci řekneme ne, je někdy velmi vysoká. Musíme přimět vlády, aby boj s korupcí probíhal na všech frontách a ne jen selektivně. Glenny zdůraznil potřebu zapojení občanské společnosti, která by měla též dohlížet na důslednou aplikaci sankcí.

Ekonom a člen NERV **Miroslav Zámečník** navázal na Eigena, co se týče potřeby analýzy systémových nedostatků a původců korupce. Na několika příkladech demonstroval, jak přemíra vládní regulace a státní byrokratické intervence na trhu mohou zabránit ekologicky a demokraticky optimálním řešením. Většina chyb se však ukazuje až v praxi. „*Nemusíme být fatalističtí, vždy se nabízí řešení. Je to v lidech a v systému,*“ věří. Stejně jako Glenny a Eigen se obrátil k občanům, aby se stali hlavním elementem

pozitivních strukturálních změn. Konstatoval, že veřejnost, tlak spotřebitelů, „*mohou dokázat velké věci*“. Zámečnick závěrem zdůraznil, že je třeba říci ne především hloupým a krátkozrakým postupům, jakkoli si to někdy žádá notnou dávku odvahy.

Panelisté se shodli, že rovnováha principů volného trhu, zájmů jednotlivce, společnosti jako celku a postupu firem je křehká. Řečníci upozornili, že hospodářské a politické instituce poskytují systémové příležitosti pro korupci, a poukázali na potřebu uplatnění dlouhodobé vize, nezbytnost ochrany principů volného trhu a svobodného podnikání. Tyto okolnosti by měly přimět společenské skupiny, občanskou společnost a korporace, aby vyvíjely patřičný tlak na přijetí opatření, která budou mít pozitivní dopad na ekonomiku a společenskou atmosféru. Krátkodobé, partikulární a osobní zájmy musejí nakonec ustoupit v zájmu dlouhodobého rozvoje ekonomiky a celé společnosti.

Svět byznysu, ve kterém chceme žít

Moderátor: Pepper de Callier

Účastníci: Zdeněk Bakala, James Cusumano, Vladimíra Josefiová, Sergio Schuler, Petra Kolouchová, Jakub Mikolášek, Lei Ba

12. října 2010, Akademie věd

V závěrečném panelu konference se diskutovalo o klíčových otázkách a výzvách, jimž čelí dnešní svět financí. Moderátor debaty Pepper de Callier nastínil úvodem několik otázek: „*Jak může byznys propojit kulturní rozdíly a specifika s hodnotami vyznávanými ve světě peněz? Jaké by měly být rady další generaci finančních lídrů?*“ Každý z diskutujících nabídl vlastní pohled, nicméně všichni se shodli na potřebě zodpovědného podnikání, které bude fungovat v souladu s uznávanými etickými hodnotami.

„*Není ani možné, ani žádoucí budovat jeden platný mezinárodní obchodní model,*“ uvedl **Zdeněk Bakala**, uznávaný podnikatel a investor, s odkazem na rozmanitost obchodních zájmů, které ve světě panují. Upozornil, že budoucnost byznysu vytváříme dnes, a vyjádřil své přesvědčení, že obchodní sféra dnes dosahuje nejlepších výsledků, jaké jsme v historii lidstva zaznamenali. Navrhl ovšem také několik změn, které by podle něj stavu ekonomiky prospěly, jako například změny současného trendu v sazbách daně z příjmu či snížení nadměrné regulace jednoduchých obchodních transakcí.

Vlastník luxusního hotelu Chateau Mcely **James Cusumano** zdůraznil důležitost správného vedení jako nejdůležitější schopnost, o niž může člověk usilovat. „*Panuje zažitá mylná představa, že musíte být ředitel, nebo vedoucí pracovník, abyste byl dobrým lídrem... ale ve skutečnosti je nejdůležitější jen dělat správná rozhodnutí.*“ Cusumano se věnoval dvěma různým přístupům k řízení. První, hierarchické, podle něj vychází z ega a odráží snahu jednoduše získat druhé na svou stranu k dosažení svého cíle. V kontrastu s tímto přístupem stavěl „*uvědomělé vedení*“, které respektuje vzájemné vztahy a které se buduje jako inspirace druhých. Tato metoda je podle něj silná v tom, že stimuluje spokojenost zaměstnanců a podněcuje jejich produktivitu.

Cusumano hovořil mimo jiné i o tom, že dnešní obchodní školy poskytují sice solidní základ pro budoucí byznysmeny, ale chybí více efektivní a především holistický přístup. Svou řeč zakončil prohlášením, že „*neexistuje nic takového jako selhání. Jediným selháním je udělat tutéž chybu dvakrát.*“

Úspěšná manažerka **Vladimíra Josefiová** představila svou kritiku konceptu vedení, i toho, jak jsou „lídři budoucnosti“ vzdělávání. Rovněž pochybovala o možnostech rozvoje univerzálního obchodního modelu, neboť ani podle ní neexistuje nic jako globální zákazník. V reakci na otázku týkající se společenské zodpovědnosti firem poznamenala kriticky: „*Existuje v tomto směru velké nadšení pro změnu, ale vidím jen málo snahy o porozumění.*“

Diskutující studenti se v závěru debaty shodli na tom, že soukromý sektor musí ve svých postupech myslet na morální a etické otázky, lišili se však v tom, jak sladit rozdíly v hodnotách napříč kulturami. Brazilský specialista na on-line marketing **Sergio Schuler** nabídl svou perspektivu, z níž se zmíněné problémy netýkají pouze jednotlivých kulturních okruhů, ale prostupují celý svět. Specialistka na podnikové finance **Petra Kolouchová** navázala stanoviskem, že kulturní rozdíly a specifika nesmí obchodní společnosti odradit od řešení hlubších problémů, a její kolega z IES FSV **Jakub Mikolášek** apeloval na podniky, aby se snažily lépe porozumět jednotlivým kulturám a přijmout jejich modely a systém hodnot. Studenti se vyjadřovali také ke kvalitě svého vzdělání, zazněl i obvyklý požadavek na větší důraz na praxi, namísto teoretických pouček. V závěru poukázal čínský student **Lei Ba** na prohlubující se rozdíly mezi chudými a bohatými zeměmi a zdůraznil, že podniky potřebují novou motivaci k přinášení kapitálu do méně rozvinutých regionů.

Mezi náboženskou xenofobií, tolerancí a dialogem

Moderátor: Surendra Munshi

Účastníci: Michael Melchior, José Casanova, Joseph Maïla, Hasan Abu Nimah, Grace Davie

11. října 2010, Akademie věd

Moderátor **Surendra Munshi** se na úvod zamyslel nad významem letošního tématu konference Forum 2000: „Svět, ve kterém chceme žít“. Uvedl, že název naznačuje, co vlastně nechceme, co naopak chceme a jak předejít tomu, co nechceme. Munshi se zeptal, jakými způsoby sekularizace podporuje náboženskou toleranci a jak můžeme v dnešním vzájemně propojeném světě žít společně v míru.

Bývalý hlavní rabín Norska **Michael Melchior**, původem z Izraele, řekl, že náboženství nemusí nabízet odpovědi na řešení problémů lidstva a že náboženství je hlavní dimenzí konfliktu ve světě. Podle Melchiora hrozí nebezpečí, že při střetu s cizím náboženstvím vzniká nedůvěra a strach. Je potom velmi jednoduché využívat náboženskou kartu k transformaci vzájemné nedůvěry v nenávisť. „*Nenávisť je rakovina všech mezilidských vztahů a převlečená za náboženskou nadřazenost ohrožuje všechny vznešené stránky náboženství,*“ varoval.

Když náboženství přebírá jakýkoliv pocit osobní zodpovědnosti, „*vytváří mentalitu "nás proti nim; to, co se stalo v posledních letech, je vlastně využití a zneužití pojmu boha.*“ Melchior se domnívá, že křehká rovnováha mezi partikulárním a univerzálním se bortí. Když se tak děje, náboženství se stává aktem egoismu a vede k nejhorším činům lidstva. „*Jsmo globální svět, který ve skutečnosti pozbývá výhod globalizace jako takové. Víme o sobě vzájemně méně než dříve,*“ dodal. Následně však vyjádřil víru, že udržení rovnováhy je možné, konstatoval: „*Jsmo schopni vytvořit něco nového bez toho, že bychom se vzdávali našich principů.*“

Sociolog z Georgetown University **José Casanova** navázal na Melchiorovo úvodní slovo, když prohlásil, že náboženství je hlavním zdrojem netolerance a xenofobie. Citoval průzkum veřejného mínění, ze kterého vyplynulo, že většina obyvatel věří tomu, že náboženství není tolerantní a vytváří konflikty. Casanova doplnil, že totalitární zneužívání Boha pro náš vlastní prospěch je součástí arogantní pýchy. Svůj projev zakončil domněnkou, že Evropa až teď opět začíná věřit v náboženský pluralismus. Surendra Munshi Casanovu doplnil, že globalizace s sebou může nést arogantní pýchu v různých formách, což se týká západních i východních civilizací. Aby lidé mohli žít v rozmanitosti, měli by naslouchat hlasům různých kultur.

Šéf odboru náboženství na francouzském ministerstvu zahraničí **Joseph Maïla** připomněl, že zatímco na jedné straně roste tendence k dialogu mezi příslušníky různého vyznání, na straně druhé dochází k častým náboženským tenzím. Je přesvědčený, že náboženství je důležité pro vytváření světové vize. K zachování této jeho funkce však musíme zabránit zpolitizování náboženství a také tomu, aby se náboženství stalo definujícím prvkem společné loajality. Rovněž nesmíme dovolit, aby náboženství nahradilo občanství. „*Náboženství je identitou sebe sama a vlastních přesvědčení. Nemá nic společného s politikou.*“

Jordánec **Hasan Abu Nimah** z Regionálního centra lidské bezpečnosti se zabýval problematikou propojení náboženství a politiky a současně vlivem náboženství na náš život. Poté, co se zúčastnil stovek konferencí, si stále není jist, zda náboženství je řešením a východiskem, nebo je vlastně samo problémem. Popsal své dětství, které strávil ve vesnici poblíž Jeruzaléma; jak vyrůstal, seznamoval se s islámem a zároveň s křesťanstvím. Tehdy bylo náboženství sjednocujícím faktorem, v současné době se však stalo nástrojem násilí, dodal.

Socioložka náboženství z University of Exeter **Grace Davie** upozornila na dva fenomény, které jsou protichůdné, ale odehrávají se současně. Pokračuje sekularizace, zároveň se ale rozšiřuje náboženský element ve veřejných debatách. Davie konstatovala, že jsme se k této výzvě postavili s ignorancí, což se odráží ve kvalitě diskursu o náboženství. Davie podporuje myšlenku, aby se stát zasazoval a staral o zlepšení výuky náboženství. Když je člověk schopen mluvit o náboženství se znalostí, přesně a přesvědčivě, může se snáze vypořádat s náboženskými stereotypy.

Surendra Munshi zakončil diskusi varováním, že pokud nebudeme schopni se sjednotit a objevit, co dokážeme vytvořit společně, budeme jen opakovat chyby konzervativců a fundamentalistů z minulosti. „*Hluší lidé spolu nemohou vést dialog. Musíme zbystrit sluch a naslouchat ostatním.*“

Náboženství a zahraniční politika

Moderátor: Pierre Lévy

Účastníci: Jiří Schneider, Joseph Maïla, Michael Melchior, William Cook

11. října 2010, Francouzský institut

Diskuse se točila okolo problematiky náboženství a jeho role, kterou sehraává v čím dál globalizovanějším světě. Klíčovou otázkou pro panelisty bylo, zda má náboženství ovlivňovat zahraniční politiku národních států. Moderátor v úvodu nastolil témata islámu a islamismu, úlohy náboženství v mezinárodních konfliktech a vztah západní civilizace ke křesťansko-židovské tradici.

Joseph Maïla, předseda náboženské sekce ministerstva zahraničních věcí Francie, se zmínil o nahrazování ideologie náboženstvím, které je patrné v post-totalitních zemích. Náboženství vnímá jako sílu mobilizující jak ducha, tak lidskou duši, zvláště v zemích bývalého SSSR a Jugoslávie, které zaznamenaly bouřlivé společenské proměny. „*Už nejsme v téže situaci jako Thomas Hobbes.*“ Státy už nejsou fenomény, na které se můžeme v tomto kontextu spoléhat, poznamenal Maïla. Stojíme přede dveřmi konfliktu, jenž se týká sporu nových identit ve společnostech, které si nestihly osvojit občanské ideje a klíčovou roli v nich sehrává náboženská a etnická identifikace.

Jiří Schneider, 1. náměstek ministra zahraničních věcí ČR, zdůraznil úlohu náboženství v mezinárodních stycích, kterou by se měla diplomacie vážně zabývat: „*Je zapotřebí učit diplomaty, a nejen je, vnímat společenské konflikty v kontextu náboženství.*“ Uvedl příklady fenoménů, kterým je možné porozumět jenom s ohledem na religiozitu, jako byl optimismus za papeže Jana Pavla II, přetrvávající vliv teologie osvobození v Latinské Americe, fanatismus stojící za událostmi 11. září 2001, nebo současné politicko-náboženské hnutí Tea Party v USA. V závěru Jiří Schneider ocenil postup francouzského ministerství zahraničních věcí, které pro pochopení role náboženství v diplomacii vytvořilo institucionální rámec.

Profesor historie **William Cook**, který na State University v New Yorku podle vlastních slov „*především vychovává občany*“, se zaměřil na otázku lidské paměti. Uvedl její tři zásadní role: paměť na velké události v dějinách národa, paměť na příkoří, které nám způsobili jiní, a vzpomínání na utrpení, které jsme způsobili my. Vzápětí poznamenal, že národní lídři a media mají udržovat paměť správnou a úplnou, nikoli jednostranně nacionální či dokonce napomáhat „*konstruktivnímu zapomínání*“. Svůj příspěvek zakončil citátem z knihy proroka Izaiáše: „*Zapomeňte na věci minulé. Hle, já dělám něco nové!*“

Rabín **Michael Melchior** v úvodu přátelsky vyjádřil mírný nesouhlas s interpretací Bible svého předřečníka, poté identifikoval jeden z hlavních problémů mírového procesu na Blízkém Východě: absenci náboženské diskuze na vysokých politických úrovních. Ignorance tohoto prvku podle něj uvolňuje prostor pro totalitní tendence. Na druhé straně rabín uvedl společné slavení muslimských a židovských svátků jako příklad projevů tolerance v konfliktních oblastech jako je Jeruzalém, kde rabín v současnosti působí. „*Náboženství není věc, kterou bychom mohli ponechat stranou. Je to otázka života a smrti. A budoucnosti lidstva,*“ dodal na závěr.

Přestože cílem panelistů nebylo hledání společného prohlášení, ve všech příspěvcích rezonovala touha po uznání důležitosti úlohy náboženství v mezinárodní politice. To je podmíněno uznáním vlivu náboženství na společnost. Podle slov rabína Michaela Melichora „*náboženství nekončí za dveřmi sakrálních budov. Náboženství se dnes nachází v centru každodenního dění, ať se nám to líbí nebo ne.*“

Vztah teritoria a náboženství

Moderátor: Vartan Gregorian

Účastníci: David Rosen, Shirin Ebadi, Satish Kumar, Fyodor Lukyanov, Hasan Abu Nimah

12. října 2010, Palác Žofín

Rabín **David Rosen** v úvodu pohovořil o „*komplikovaném a spletitém střetávání se teritoria s náboženstvím*“ a zastavil se u významu teritoria, které se podle něj úzce pojí s identitou a dalece přesahuje

koncept čistě geografické oblasti. Připomněl současnou švýcarskou polemiku ohledně stavby minaretů, aby ilustroval „*multikulturní výzvy západní společnosti*,” tedy problém, do jaké míry by staré společnosti měly vyjít vstříc novým. K tématu konference Rosen řekl, že aby se svět stal tím, čím chceme, aby byl, „*je třeba nové společenské smlouvy, která by usnadnila interakci mezi skupinami, které si na určité teritorium činí nárok*,” a náboženství by v její tvorbě mělo mít rozhodující roli.

Závěrem řekl, že v rámci příkladů z celého světa „*konflikty prezentované jako náboženské mívají naopak charakter teritoriální*.” V oblastech, kde je náboženství součástí mocenských struktur, představuje tato skutečnost součást problému, nikoli řešení. V rámci úvahy o budoucnosti rabín Rosen uvedl, že uznání významu identity v náboženských a teritoriálních konfliktech je klíčové. Abychom překonali současný rozvrat, musíme podle něj usilovat o dosažení „*univerzalizmu, který vzejde z našich vzájemných odlišností, (...) jenom univerzální přístup může společnost vyléčit*.”

Jordánský ředitel Regionálního centra lidské bezpečnosti **Hasan Abu Nimah** do diskuze vnesl pohled Středního východu na vztah náboženství a teritoria. K vlivu náboženství ve sporech o teritoria Nimah podotkl, že „*záleží na tom, jak reagujeme a jak naše náboženství využíváme, a tím se k náboženství postavíme buď jako k problému, anebo jako k řešení*.” Nimah se dále soustředil na religiozitu založenou na vlastní identitě, v jejímž rámci se nese náboženská sociální praxe, a to přesto, že se jí nepodařilo etické hodnoty zakomponovat do rozhodování. Závěrem Nimah uvedl, že v lokálních sporech „*je díky spletnosti dané situace nemožné oddělit náboženskou praxi od státní*.”

Ruský novinář **Fyodor Lukyanov** prohlásil, že „*globalizace nás vrací do doby politiky přednárodních států*,” kdy hlavní mocenští hráči ospravedlňovali své kroky náboženskou doktrínou. Politická atmosféra okolo témat kulturní a náboženské identity se mění, což má své důsledky. Lukyanov se zastavil u zvestupu liberální xenofobie, kterou označil za „*nový fenomén, který ještě může zásadním způsobem změnit politické rozvrstvení Evropy*.” Ocenil jednání patriarchy ruské ortodoxní církve Kirilla, který při návštěvě sousedních národů zdůraznil společné dědictví, které všechny sdílí s Ruskem, a které přesahuje hranice mezi ruskými a neruskými ortodoxními zeměmi. Podle Lukyanova jsou hlavní příčinou obtížného mezináboženského dialogu v Evropě pokračující konflikty.

Jako poslední do diskuse vstoupil džinistický mnich **Satish Kumar**, který rozlišil mezi dvěma typy náboženství: mezi náboženským prožitkem a institucionalizovanou, organizovanou vírou, která je spojená se „*silou a teritoriem*” a podle Kumara „*vždy bude představovat problém*.” Pokračoval popisem své zkušenosti s přechodem indo-pákistánské hranice a zpochybil přitom obecně přijímanou definici identity. Podle něj jsou koncepty teritoriální a formální náboženské identity příliš omezující a neměly by nadále řídit naši politiku. Za těmito koncepty musíme podle Kumara začít vidět lidské bytosti. Ohledně globálních výzev, kterým čelíme, Kumar došel k názoru, že „*politické, ani teritoriální problémy v rámci omezené identity nelze řešit. Povznesme se nad ni. Posuňme se výš*,” vyzval závěrem.

Náboženství, globalizace a sekularizace

Moderátor: Doris Donelly

Účastníci: José Casanova, Gilles Kepel, Tomáš Halík, Grace Davie

12. října 2010, Palác Žofín

José Casanova, sociolog náboženství z americké Georgetown University, se na úvod diskuse pokusil na problematiku náboženství, globalizace a sekularizace pohlédnout „z *ptačí perspektivy*“. Prohlásil, že se společenští vědci mýlili, když se domnívali, že náboženství je záležitostí minulosti a svět se bude s modernizací zároveň sekularizovat. Namísto toho je podle něj ve světě na vzestupu jak sekularizace, tak religiozita. „*Všechna náboženství světa se v současnosti radikálně transformují, (...) a to mnoha rozličnými způsoby,*“ upozornil Casanova.

Dodal, že sekularizace se dá definovat jako oddělení církevní a státní sféry, nebo jako ústup náboženské víry a pokles počtu praktikujících, či jako „*zesoukromění*“ náboženství. Přesná trajektorie, kterou bude sekularizace následovat, je podle Casanovy nejistá, ale zatím se projevuje nejvíce v individuálnějších přístupu praktikujících; můžeme nalézt či vytvořit jakýkoli způsob náboženského praktikování. „*Kdokoli může být zasvěcen do jakéhokoli dědičného kultu,*“ prohlásil s tím, že individualistický prvek sekularizace je projevem modernity.

Dnešní náboženství se stala sekulárnějšími díky celosvětovému trendu k vzájemnému mezikulturnímu uznání a universalismu. Dnešní denominacionalismus, „*systém vzájemného uznávání jednotlivých skupin uvnitř společnosti*“, zároveň zadržuje i podporuje rozvoj náboženství. Definice náboženství se mění zároveň s tím, jak se sekularizace a náboženství rozvíjejí ruku v ruce v měnícím se světě dneška.

Gilles Kepel, sociolog a politolog z pařížské školy SciencesPo, vedl svou řeč ve znamení náboženství jako výrazu hledání kolektivní identity. Uvedl příklad letošního MS ve fotbale, kde Francie podle mnohých neuspěla kvůli „*komunalistické fragmentaci založené na odlišných identitách.*“ Dnešní třídní rozvrstvení společnosti nebylo schopné pojmut změny postindustriálního světa, a ztížilo tak mnoha komunitám hledání vlastní identity v rámci měnícího se systému. Toto je podle Kepela dramatická změna: „*Co dělalo Řeka Řekem, nebylo místo narození, ale to, že chodil do palestry,*“ vysvětlil. „Místo národnosti, zařazení do komunity bylo spíše spojeno s kulturou a hodnotami, jejichž bylo náboženství součástí,“ dodal s tím, že změny, které dnes v náboženství probíhají, jsou součástí pokusu vytvořit určitou identitu za účelem navázání vztahu s vlastním národním státem.

Katolický kněz a profesor filosofie **Tomáš Halík** mluvil o provázanosti křesťanství a sekularismu v evropské společnosti. Za příznačné označil, že „*tradiční křesťanství žilo v symbióze s jedinou kulturou, (...) která se zdá být sekulární, a to evropskou modernitou.*“ Halík zdůraznil, že víra je provázaná se západní kulturou a že „*je to pouze křesťanství, které brání sekulární kultuře, aby se sama stala náboženstvím.*“ Připouští, že mezi těmito dvěma ideologiemi existuje napětí, které by mohlo vést k podnětné diskusi, ale také k „*zákopové válce.*“ Náboženství a sekularismus nemohou a neměly by jít vlastními oddělenými cestami, navzdory tomu, co se snaží dokázat extremisté na obou stranách barikády. „*Největší hrozba plyne ze vzájemné démonizace,*“ varoval Halík.

Grace Davie, socioložka z University of Exeter, se snažila zdůraznit rozdíl mezi vnímáním náboženství a jeho skutečnou podobou. Nevěří, že „*Bůh je zpátky*“, protože to by podle ní znamenalo, že dříve někam odešel. Ve snaze vyvrátit mýtus, že příchod muslimů do Evropy je novým jevem, připomněla, že zde už žili po celá desetiletí, ale že se pro ně vžila spíše označení „*Alžírčané*“ či „*Pákistánci*“.

Grace Davie se dále v návaznosti na Josého Casanovu dotázala, jak je možné, že ve vztahu k náboženství „*žily politologie, ekonomie a další společenskovědní disciplíny tak dlouhou dobu v bludu.*“ Dodala, že vnímání náboženství může být u části akademické obce chybné dodnes. Různé vědní disciplíny podle ní budou muset přehodnotit své myšlení s ohledem na náboženství, což může představovat „*radikální revoluci ve společensko-vědním myšlení.*“

Náboženství jako element demokratické změny?

Moderátor: Anna Teresa Arco

Účastníci: Gilles Kepel, José Luis García Paneque, Shirin Ebadi, Tomáš Halík

12. října 2010, Akademie věd

Panel se věnoval otázce, jak může být náboženství prospěšné demokracii. Moderátorka diskuze **Anna Teresa Arco**, novinářka z britského *The Catholic Herald*, zahájila konverzaci poznámkou, že ani v islámských zemích nemusí náboženství stát v opozici vůči demokratickému režimu. Panelistům adresovala otázku, zda je náboženství organickou součástí demokratického uspořádání společnosti.

Shirin Ebadi, íránská právnička a držitelka Nobelovy ceny míru za rok 2003, ve svém příspěvku vycházela z vlastní životní zkušenosti a věnovala se kompatibilitě islámu a demokracie. Podivila se nad tím, jak běžně si klademe podobné otázky ohledně islámu, přičemž nad křesťanstvím nebo judaismem takto nepochybujeme. Ebadi s lítostí uznala, že k islamofobii dal podnět současný islámský radikalismus. Připomněla ovšem, že v rámci jakéhokoli náboženství existují různé proudy, bylo by proto chybou spojovat chování malé skupiny se všemi vyznavači islámu. *„Nesmíme je vnímat jako jednolitý celek. Pokud máme vyslovovat spravedlivé soudy, potřebujeme se vzájemně mnohem lépe chápat,*“ dodala Ebadi.

Nezávislý kubánský novinář **José Luis García Paneque** poté pokračoval krátkým náčrtem historie katolické církve na Kubě. Všiml si jejího strádání po dobu revoluce a jenom mírného zlepšení jejího postavení při návštěvě papeže v roce 1998. I když ke svému přežití stále potřebuje obranu a podporu ze zahraničí, *„církev může v budoucnosti sehrát klíčovou roli na cestě k demokracii,*“ věří Paneque.

Francouzský sociolog **Gilles Kepel** navázal na Shirin Ebadi, když zdůraznil váhu interpretace a roli mluvčích v rámci náboženství. Navrhl rovněž pracovní definici islamofobie: *„Chápeme-li islamofobii jako diskriminaci muslimů, potom bezpochyby nemá místo v demokratické společnosti.*“ Jestli se ale nejedná o diskriminaci, je nezbytná schopnost kriticky se podívat na islám a náboženství tak, jak se umíme kriticky dívat na jakýkoliv jiný společenský fenomén, vyzval Kepel.

Prezident České křesťanské akademie **Tomáš Halík** připojil zkušenost z působení v církvi za totalitního zřízení v Československu pozdních osmdesátých let. Církev předtím trpěla stalinistickým experimentem s totální ateizací země. Halík zdůraznil prorockou roli církve ve společnosti, kde se uplatňuje její schopnost desakralizovat státní moc, a tím způsobem předcházet totalitarismu, nebo jej alespoň oslabovat. Pojmenoval také měnící se úlohu katolické církve v západní společnosti, kde je spíš hlasem než silou. Halík závěrem svého projevu vzpomněl Masarykův citát o demokracii, která je především dialogem, a vyslovil myšlenku, že *„by církev do této diskuze měla vstupovat jako kompetentní hlas.*“

V závěrečné živé diskusi Shirin Ebadi upozornila na západní státní sekularismus, nebo dokonce ateismus, jako potenciální zdroj nové ideologie. Halík reagoval přesvědčením o potřebě *„zdravého sekularismu*“, díky kterému můžeme věřit, že sekularismus a náboženství mohou v demokratickém státě fungovat současně a není nutný jejich konflikt. Gilles Kepel vyjádřil přesvědčení, že demokracie nevychází z křesťanské tradice, jelikož existovala dlouho před křesťanstvím. Halík oponoval odkazem na roli křesťanského universalismu Pavlových listů ve formování moderního chápání společnosti.

Změna klimatu a vodní zdroje na Blízkém východě: Socio-ekonomické dopady

Moderátor: Eva van de Rakt

Účastníci: Václav Cílek, Peter Thum, Hamed Asaf

11. října 2010, Palác Žofín

Libanonský odborník na vodní zdroje **Hamed Asaf** na úvod zdůraznil, že vzácnost vody je na Blízkém východě pradávným problémem, který se datuje až ke vzniku civilizace. Varoval, že obtíže budou dále eskalovat, pokud se nezačnou v nejbližší době řešit. Blízký východ totiž podle Asafa ztrácí vlhkost a v současné době zaznamenává značný pokles srážek. Varoval, že rostoucí porodnost ještě zhoršuje možnosti přizpůsobení se těmto podmínkám. Asaf dále upozornil na problematické aspekty úzkých vztahů mezi Čínou a zeměmi jako Súdán. Případný konflikt Súdánu s Etiopií by totiž do sebe zatáhl také další státy Blízkého východu, například Izrael nebo Saúdskou Arábii. Navrhl, abychom se pečlivě zabývali tím, jak jednotlivé státy přistupují k problémům s vodními zdroji. Jako příklad z historie nám přitom může posloužit, jak se svými vodními zdroji zacházeli obyvatelé starověkého jordánského města Petra.

Geolog a klimatolog **Václav Cílek** varoval před zvyšujícím se odpařováním vody a rostoucím množstvím lidí žijících v oázách, kteří tak vytvářejí větší tlak na stávající vodní zdroje. Doporučil především zlepšení vodní infrastruktury a omezení používání hnojiv. Situaci by podle něj mohlo zlepšit i využívání jaderné energie. Konstatoval, že největší překážky řešení problémů s vodními zdroji na Blízkém východě jsou politického charakteru. Obává se, že současné vlády v regionu nejsou ochotné ani schopné se s problémy efektivně vypořádat.

Zakladatel a jednatel společnosti Fonderie47 **Peter Thum** dodal, že v současnosti se nikdo nijak zvlášť nezajímá o to, co se stane v několika příštích letech. Navrhl škrtů v jordánském zemědělství, které se stává příliš nákladným. To by ovšem podle Hameda Asafa přineslo problémy farmářům a jejich rodinám.

Všichni účastníci debaty se shodli, že všichni hráči na Blízkém východě musejí převzít svůj díl zodpovědnosti, avšak v současnosti k tomu nejsou příliš ochotní. Nutné jsou některé nepopulární kroky, jako například zvýšení daní za účelem získání prostředků na řízení vodních zdrojů. Hamed Asaf předložil příklad řešení nedostatku vody v Bejrútu, které se implementuje i přes chybějící politickou podporu.

Jaderné zbraně v dnešním světě

Moderátor: Josef Jařab

Účastníci: Dana Drábová, Masashi Nishihara, Charles D. Ferguson, Dewi Fortuna Anwar, Paul Wolfowitz

11. října 2010, Palác Žofín

Moderátor **Josef Jařab**, někdejší předseda senátního výboru pro zahraniční záležitosti, obranu a bezpečnost, otevřel diskusi prohlášením: „*Rozhodně víme, že chceme žít v míru, avšak není lehké ho dosáhnout.*” Sledoval, jak veřejnost vnímala útoky na Hirošimu a Nagasaki a zmínil, že to byl článek „*Hirošima*” od Johna Herseye z roku 1946, který vedl k tomu, že lidé dobové statistiky vnímali

jako „*lidské tragédie*“. Předtím, než vyzval k diskuzi účastníky panelu, vnesl otázku, jestli dnes existuje hrozba jaderného útoku a zda jsou politické dohody, jako nedávná americko-ruská smlouva o omezení jaderných arzenálů či některé kroky občanské společnosti, efektivní.

Dana Drábová, předsedkyně Státního úřadu pro jadernou bezpečnost ČR, zdůraznila „*dvojitou tvář jaderné energie*“. V kontextu problémů energetické bezpečnosti má na jednu stranu značné výhody, na druhou stranu je však „*pevně spjata s vysokým rizikem*“. Drábová rovněž vyjádřila názor, že „*bezprostřední možnost vypuknutí jaderné války*“ je nízká. Vážnější ohrožení je podle ní možné čekat od radiologických zbraní a nečistých pum, které se snadněji vyrábějí i používají a nevyžadují logistickou infrastrukturu státu. Závěrem Drábová zdůraznila význam „*náležitých opatření k zajištění globální kontroly nad jadernou bezpečností*“.

Jaderné zastrašování jako nástroj v mezinárodních vztazích odsoudila **Dewi Fortuna Anwar**, náměstkyně předsedy Indonéskeho vědeckého institutu. Asijské konflikty během studené války totiž podle ní dokázaly, že „*přítomnost jaderných zbraní státy od otevřených válek neodradí*“. Dále zdůraznila nízkou efektivitu zastrašování v případě teroristů vyznávajících „*ideologii oslavující smrt*“ a agresivních států, které se „*nenechají vázat mezinárodním právem*“. K současným snahám o odzbrojení Anwar podotkla, že hodnota smlouvy o nešíření jaderných zbraní se snížila kvůli jejímu nerovnoměrnému uplatňování, které znevýhodňuje státy bez jaderného arzenálu. Nakonec označila „*svět prostý jaderných zbraní*“ za konečný, avšak v blízkém budoucnu nepravděpodobný cíl, a vytyčila cíl střednědobý, a sice vytvoření „*zón bez jaderných zbraní*“.

Masashi Nishihara, prezident Výzkumného institutu pro mír a bezpečnost, zdůraznil tragédie Hirošimy a Nagasaki coby důvody pro případné zrušení jaderných zbraní. Uznal však, že „*státy potřebují jednat prakticky; úplné zrušení jaderných zbraní musí představovat pozvolný proces*“. Přiznal také, že kvůli nedůvěře mezi státy „*může omezování možností vzniku jaderné války zavdat příčiny ke konvenční válce*“, budou-li chybět náležité mezinárodní instituce a politické prostředí, které by odzbrojeným národům zaručilo bezpečnost, kterou dávají všanc. Nishihara dále upozornil, že i když dosáhneme mezinárodního závazku k odzbrojení, stále zůstane podezření, že některé národy tajně skladují jaderné zbraně. Podle Nishihary se kvůli této základní nedůvěře, která ještě dlouho nezmizí, „*koncept jaderného zastrašování mění, ale z hlediska udržování stability v jistých oblastech stále přináší užitek*“.

Prezident Federace amerických vědců **Charles D. Ferguson** rovněž vyzdvihl potřebu zaměřit se na okolnosti, které zvyšují riziko jaderného konfliktu, spíše než „*nahlížet na odzbrojení z nukleární perspektivy*“. Dodal, že „*abychom věděli, kde začít vrtat, musíme si uvědomit, že jaderné konflikty jsou jako skrytý zubní kaz*“. Coby způsoby, kterými jej lze léčit doporučil politickou transformaci, ostřejší vnímání bezpečnosti a silnější spojení, stejně jako roli občanské společnosti spočívající ve vytváření nátlaku na vlády, aby ukončily závody v jaderném zbrojení. Podle Fergusona je zapotřebí zabývat se konkrétními problémy daných zemí, což je prý nejrealističtější přístup ke snižování rizika jaderného konfliktu a jaderného terorismu, přičemž „*bezpečnost všech národů musí stát na prvním místě*“.

Bývalý guvernér Světové banky **Paul Wolfowitz** zaujal vůči šíření jaderných zbraní coby prostředku zastrašování vstřícný postoj, když prohlásil, že použití atomových bomb k ukončení druhé světové války pravděpodobně zachránilo množství životů ve srovnání s tradičním vedením války. Co se týče úlohy jaderných zbraní za současné politické situace, Wolfowitz souhlasil s Fergusonem: „*Nebyly to zbraně, které stály u zrodu konfliktu, ale konflikt, který zapříčinil výrobu zbraní. Jelikož existenci jaderných zbraní nemůžeme vymazat z lidského vědomí, efektivnější strategie řešení problému by si měla dát za cíl*

omezovat příčiny konfliktů.“ Rovněž zdůraznil dlouhotrvající postavení jaderných zbraní coby „zbraní slabých“, protože často poskytují výhodu slabším státům.

Následně odkázal na Kantovo přesvědčení, že trvalého míru bude možné dosáhnout, teprve až budou „války tak příšerné, že už nebudou možné.“ Po zvážení následků případného úspěšného jaderného teroristického útoku na občanské svobody, světovou svobodu a demokracii Wolfowitz došel k tomu, že riziko ohrožení jadernými zbraněmi, jež vlastní nestátní aktéři, by se významně zvýšilo. Podle Wolfowitzte tedy musíme politiku šíření jaderných zbraní zohlednit ve vlastní politice a zaměřit se na konkrétní podmínky a nesnáze každé země, která z jaderných technologií činí hrozbu globální bezpečnosti.

Ačkoli se mluvčí shodli, že světové bezpečnosti by prospěla absence jaderných zbraní, očekávat její dosažení je podle nich v blízké budoucnosti nerealistické. Nejzávažnější překážky uvedení navrhovaných řešení do praxe představují podle panelistů nerovnoměrně dodržované smlouvy, vzájemná nedůvěra mezi mocnostmi a neschopnost slabších států zabránit zneužití jaderných technologií nestátními aktéry. Abychom docílili světa, ve kterém chceme žít, musíme podle mluvčích být schopni přijímat různorodější výzvy a usilovat o vyšší stupeň celosvětového porozumění.

Mohou volby Barmě přinést změnu?

Moderátor: Kristina Prunerová

Účastníci: Jiří Šitler, Marek Benda, Cheery Zahau, Sabe Soe

11. října 2010, Akademie věd

Všichni čtyři hlavní účastníci diskuse se shodli, že blížící se listopadové volby v Barmě nebudou svobodné, ani spravedlivé. Slovy poslance Parlamentu ČR **Marka Bendy**: „Je evidentní, že tyto volby nezmění vůbec nic.“

Cheery Zahau, aktivistka žijící na barmských hranicích, vysvětlila, že navzdory volbám k žádné demokratické změně dojít ani nemůže, neboť ústava Barmy diktaturu chrání a volby jsou pro vládnoucí juntou pouhým nástrojem získání legitimacy na mezinárodní scéně. Ústava garantuje armádě 25% zastoupení v parlamentu, uvaluje na opozici různá omezení týkající se účasti ve volbách a zabráňuje dokonce i skutečné politické diskusi. „Je na mezinárodním společenství, kam se postaví. Neuznávejte volby v Barmě,“ vyzvala Zahau.

Volby budou zřejmě připomínat ty, které dobře známe z 80. let ve východním bloku. Nicméně ředitel odboru Asie na MZV ČR **Jiří Šitler** připomněl, že kromě katastrofálního stavu ekonomiky a politických represí trápí Barmu ještě velký problém etnických menšin. Volby dokonce neproběhnou v celé šestině správních okrsků, neboť ty nejsou pod plnou kontrolou vlády, a není tedy možné zaručit zde výsledky. Obývají je zejména etnika nepřátelská vůči centrální vládě a jako tzv. „černé zóny“ představují oblasti častých násilností a porušování lidských práv. Šitler poukázal na válečné zločiny a zločiny proti lidskosti, které tam podle něj junta zřejmě páchá.

Ani poslanec **Marek Benda** neměl pro barmskou „hru na demokracii, kterou východní Evropa dobře zná,“ ani kapku naděje. Zdůraznil nutnost podpořit vyšetřovací komisi OSN a varoval, aby se ekonomické zájmy nedostaly do popředí, dokud vláda v Barmě nepřejde do rukou skutečné demokratické většiny.

Netrpí ovšem jen Barmánci přímo v Barmě. Ředitelka Barmského centra Praha **Sabe Soe** zmínila problematiku uprchlických táborů. V Indii, Thajsku či Bangladéši v nich žijí tisíce Barmánců, kterým po volbách podle Soe hrozí repatriace bez jakékoli ochrany. Západní vlády by podle ní měly tuto otázku nastolit také při jednání se zástupci cílových zemí barmských uprchlíků.

Vojenská vláda nebyla do Barmy dosazena žádnou velmocí, ale chopila se moci sama. První ústava nedokázala všem hlavním etnickým skupinám žijícím na území Barmy nabídnout smysluplný podíl na vládnutí, což bylo také hlavní příčinou občanské války, která vojenskou juntou v roce 1962 vynesla k moci. Abychom však mohli Barmě věštit naději na konec represivního režimu, muselo by podle diskutujících dojít ke změně mezinárodního prostředí. Cheery Zahau ovšem věří, že změna bude muset nakonec znovu přijít zevnitř, ačkoli následující volby ji nepřinesou.

„Normalizace“ v Čečensku

Moderátor: Josef Pazderka

Účastníci: Alexander Cherkasov, Aslan Doukaev, Khassan Baiev, Gregory Feifer

12. října 2010, Palác Žofín

Reportér České televize **Josef Pazderka**, který byl letos v únoru kvůli neprodloužení víz nucen opustit post zpravodaje z Ruska, zahájil diskusní panel tím, že nastínil téma zabývající se současnou situací v Čečensku. Druhá čečenská válka byla oficiálně ukončena, ale situace v zemi je stále napjatá. Krutý styl vedení Ramzana Kadyrova pomohl nastolit pořádek, ale plnou důvěru si ještě nezískal. Podle lidsko-právních expertů tento diktátor likviduje všechny své oponenty. Nevládní organizace v Čečensku narážejí na stále větší obtíže.

Alexander Cherkasov, poukázal na fakt, že organizace Memorial, v níž je členem správní rady, musela evakuovat několik pracovníků zabývajících se trestnými činy páchanými na místním obyvatelstvu, a to kvůli ohrožení jejich vlastního života. Bezpečnostní struktury unášejí lidi, které podezírají z akcí proti vládě. Podle dostupných statistik bylo v roce 2007 uneseno 35 lidí, v roce 2008 42 lidí a v první polovině roku 2009 to bylo již 74 lidí. Od roku 2008 dochází k tvrdším akcím ve formě likvidace domů podezřelých ozbrojenců a kolektivním trestům, které mají zabránit rekrutování mladých lidí do povstaleckých skupin sídlících v horách. Alexander Cherkasov dodal: „V uplynulých 10 letech se ukázalo, že dodržování lidských práv je nezbytnou podmínkou k udržování bezpečnosti.“

Také korespondent Radia Svobodná Evropa **Gregory Feifer** uznal, že „život v Čečensku je na hony vzdálen normálnímu životu,“ a zavzpomínal na interview s Kadyrovem v jeho paláci: „Bylo těžké klást otázky člověku, který sám svými vlastníma rukama trýznil lidi a dokonce je zabíjel.“ Během interview prý Kadyrov kritizoval ochránce lidských práv a sám sebe stylizoval do role sluhy lidu. Faktem zůstává, že Kadyrov v zemi udržuje atmosféru strachu a všechny důkazy svědčí o tom, že násilí vzrůstá. Podle Feifera je Kremlu jedno, co se v regionech děje – za předpokladu, že lídři zůstávají loajální. Obránci lidských práv se mu proto jeví jako největší naděje, neboť jejich zprávy vypovídají o tom, k čemu tam skutečně dochází.

Aslan Doukaev, ředitel vysílání Radia Svobodná Evropa pro Severní Kavkaz, zdůraznil, že nám posledních osm až devět let ruská propaganda vnucovala tezi, že dochází k normalizaci a zlepšení situace. Doukaev

sice připouští, že když se podíváme do Grozného a dalších měst Čečenska, jsou změny působivé. Oficiální statistiky už ale tak optimisticky nepůsobí. Podle prokurátora Ruské federace došlo v tomto roce k 37 teroristickým akcím, 46 zločinům spojeným s terorismem a za 8 měsíců bylo zabito 149 policistů a vojáků. Doukaev upozornil, že tato čísla jsou konzervativní a velice často podhodnocená. „*Úřady nepřistupují ke svým úkolům zcela poctivě,*“ dodal. Na závěr nastínil svou představu o budoucnosti Čečenska: „*Myslím, že situace bude pokračovat; mladí nemají jiné východisko, než odejít do hor a bojovat proti úřední moci.*“

Khassan Baiev, předseda Mezinárodního výboru pro děti Čečenska, v současné době žijící ve Spojených státech, uvedl, že se snaží pomáhat dětem, které postihla válka v Čečensku. Během ní byl zcela rozvrácen systém vzdělávání a zdravotnictví. Přestože došlo k obnově, některé důsledky války stále přetrvávají: Každé čtvrté dítě se rodí s vrozenou vadou, lidé bojují se stresem, obyvatelstvo je v politováníhodném psychickém a zdravotním stavu, ekologická situace je špatná. Závěrem přiznal: „*Dnes ta situace v Čečensku, jak jsem o tom slyšel a jak to lidé vyprávějí, mě vede k tomu, že se snažím držet od toho všeho odstup, a soustředit se na to, abych pomáhal lidem.*“

Na závěr diskuse pobídl Josef Pazderka delegáty, aby zodpověděli následující otázky: „*Nakolik je spravedlivé kritizovat Kadyrova za situaci v Čečensku? Nakolik v současné době v Čečensku existuje reálná alternativa, že se ocitne někdo jiný, kdo bude méně tvrdý? Může Evropa vyvíjet nějaký vliv na Rusko, aby se situace v oblasti lidských práv změnila?*“ Všichni delegáti se shodli, že reálný stav struktur se liší od formálních a všichni „*kadyrovci*“ zodpovědní za stav v zemi jsou chráněni výměnou za svou loajalitu. Z tohoto důvodu se také nedá očekávat, že by se v dohledné době našel někdo lepší než Ramzan Kadyrov. Slovy Aslana Doukaeva tvoří Kadyrov a jeho příznivci „*velice provázanou síť a nebude jednoduché jej odstavit.*“

Delegáti se shodli, že svět ví o tom, co se v Čečensku děje, jen velmi málo, a souhlasili s vyjádřením Gregory Feifera, že „*Západ propásl možnost situaci kritizovat a do nejbližší budoucnosti ji ztratit úplně. (...) Západ je povinen dělat víc, než dělá teď.*“

Potenciál environmentálního peacebuildingu na Blízkém východě: Bude voda překážkou či mostem při současných jednáních mezi Izraelci a Palestinci?

Moderátor: Irena Kalhousová

Účastníci: Hasan Abu Nimah, Natasha Carmi-Hanna, Oded Fixler

12. října 2010, Palác Žofín

Bývalý jordánský velvyslanec při OSN **Hasan Abu Nimah** vyjádřil přesvědčení, že voda může na Blízkém východě sloužit jako most i jako překážka na cestě k míru. Příkladně přitom problematiku vodních zdrojů k náboženství: „*Voda i náboženství souvisejí s obecnou politickou atmosférou.*“ Obává se, že jakákoli budoucí válka na Blízkém východě bude válka o vodní zdroje. Věří ovšem, že se jí dá předejít. Zmínil v této souvislosti, že Jordánsko a Izrael začaly spolupracovat na řešení této problematiky ještě předtím, než

v roce 1994 formálně podepsaly mírovou dohodu. Od zahájení madridského mírového procesu už ovšem uplynulo 19 let a mnoho zatím vyřešeno nebylo, což podle Abu Nimaha představuje problém především pro Jordánsko.

Palestinská poradkyně v záležitostech vody a životního prostředí **Natasha Carmi-Hanna** popsala problém vzácnosti vodních zdrojů v technických, ale i politických souvislostech. Jádrem řešení vidí v politické dohodě mezi Palestinci a Izraelci. Sdílení vodních zdrojů je podle ní problematické a kritizovala, že Izraelci spotřebují oproti Palestincům nesrovnatelně větší množství vody. Doporučila, aby Izraelci a Palestinci sdíleli vodu poměrným systémem a pracovali jako partneři, což by napomohlo budování konsenzu. Vyjádřila znepokojení nad situací v pásnu Gazy, kde je zapotřebí okamžitých kroků. Svou řeč zakončila názorem, že řešení vodního konfliktu je možné a že voda by měla být využita jako prostředek k dosažení míru.

Zástupce izraelského úřadu dohlížejícího na vodní zdroje a kanalizaci **Oded Fixler** zdůraznil význam vody v tomto regionu a dodal, že klimatické změny na vodní dodávky vyvinou ještě větší tlak. Upozornil, že pomalejší obnova zdrojů a sedm suchých let tento tlak ještě umocnily. Uznal, že řešení přinese pouze spolupráce mezi všemi stranami, a dodal, že Izrael již svou část zodpovědnosti přijal a dodává vodu do okolních regionů, například do Jordánska. Budoucí řešení vidí konkrétně v odsolovacích stanicích, efektivnějším zemědělství a zlepšující se vodní infrastruktuře, která by zabránila ztrátám a únikům vody. Dodal, že spolupráce je nutná a zmínil projekt Red-Dead jako úspěšný příklad.

EU – Rusko: Je strategické partnerství možné?

Moderátor: Misha Glenny

Hlavní projev: Grigory Yavlinsky

Další účastníci: Gregory Feifer, Mirek Topolánek, Fyodor Lukyanov, Gesine Schwan

12. října 2010, Palác Žofín

V úvodní řeči poukázal někdejší ruský prezidentský kandidát **Grigory Yavlinsky** na zásadní otazník vztahu EU–Rusko: způsob, jakým se Evropa zařadí po boku Severní Ameriky a Asie jako třetí mocnost 21. století. Yavlinsky přivítal pokrok, jehož dosáhl proces evropské integrace, přičemž EU považuje za „jednu z největších úspěchů v historii.“ Upozornil však, že pro Evropu 21. století zatím neexistuje žádná společná strategie. V tomto ohledu ruský delegát zdůraznil nutnost ukončit staromódní lpění na tzv. „*realpolitice*“. Yavlinsky pro utužení evropsko-ruského vztahu do budoucna doporučil posílení Rady Evropy, vytvoření společného raketového obranného systému a změkčení tvrdě nastavené vízové politiky EU vůči Rusku. V závěru Yavlinsky shledal, že Rusko musí své problémy řešit samo, nicméně dodal, že se EU musí naučit jednat s takovým Ruskem, jaké v současnosti je.

Německá sociálně-demokratická politička **Gesine Schwan** odsoudila usazení debaty do čistě ekonomické roviny a upozornila na nadměrné užívání paradigmatu národních států. Schwan dále poukázala na roli společnosti, když uvedla že „*nejen státy jsou nezbytné pro vytvoření funkčního partnerství.*“ Pokud mají EU a Rusko opravdu zájem o kvalitní vztah musí si položit otázku: „*Jak sjednotit své společnosti?*“ Tak by se oba aktéři dostali blíže ke spolupráci v ekonomické a politické sféře. Evropské státy by se tedy měly osvobodit od historického dědictví a pokud mají opravdu zájem o společenské a politické partnerství

s Ruskem, je nutné „vyměnit si své pohledy na svět.“ Schwan poté debatu označila za mírně tradicionalistickou a staromódní, reflektující fakt, že Rusko ona sama nepovažuje za homogenní mocenskou entitu. „*Neměli bychom se tolik soustředit na hardpower ale naopak na softpower,*“ dodala.

Podobnou pozici jako Gesine Schwan zaujal i šéfreditor časopisu Russia in Global Affairs **Fyodor Lukyanov**, který apeloval na uplatňování „*moderní verze realpolitiky*“. Zdůraznil, že Rusko se v současné době nachází na křižovatce a jeho někdejší model „*kompensačního růstu*“, který byl uplatňován po pádu Sovětského svazu, je již dávno vyčerpán. Po neúspěchu Lisabonské smlouvy jako nástroje pro zvětšení evropské moci ve světě je zároveň i Evropa na pomyslné křižovatce, neboť hledá svou novou identitu. Jako zastřešení specifické situace na obou stranách pro Evropu Lukyanov navrhl „*velkou myšlenku*“: Evropu od Atlantiku po Vladivostok.

Bývalý český premiér **Mirek Topolánek** svůj příspěvek začal reformulací tématu celého panelu na „*EU-Rusko – kdo potřebuje strategické partnerství?*“ Dle Topolánkova názoru „*Rusko sleduje politiku zájmů, nikoliv politiku hodnot*“, zároveň trpí mesianismem a nadále se snaží udržovat své někdejší sféry vlivu. Ačkoliv Topolánek nevěří, že se Rusko může změnit, a nepředpokládá, že by Rusko a EU měly někdy společnou politiku, zároveň zdůraznil, že jsou Rusko a EU na jedné lodi a musí se navzájem respektovat. Přes celkově skeptický tón svého příspěvku Topolánek závěrem poznamenal: „*Rusko a EU musí spolupracovat, protože mají stejné obecné cíle. (...) Pravděpodobně budou muset spolupracovat, a to kvůli hrozbám, kterým budou v budoucnu čelit.*“

V závěru diskuze předložil dopisovatel Rádia Svobodná Evropa **Gregory Feifer** svůj podrobný pohled na stav energetického obchodu mezi Ruskem a Evropou. Popsal, jakým způsobem jsou ropa a plyn klíčové pro návrat Ruska na pozici světové ekonomické a politické mocnosti. Feifer nastínil skryté taktiky ruských energetických společností, které operují na evropském trhu. Upozornil, že jediná cesta, jak čelit tomuto náporu, je stanovení jasných kolektivních priorit evropských zemí a jejich následování. Evropské státy by měly být schopny ustavit silná energetická lobby a zároveň zformovat efektivní vztah k Rusku.

Ačkoliv mezi panelisty panovaly názorové rozdíly, na konci debaty připustili, že jediná cesta, která Evropu a Rusko může posunout do pozic ekonomických a politických mocností, musí být vytyčena v rámci efektivního strategického partnerství.